

Nordeng hyttegrend, Rennebu kommune, kartlegging av naturverdier på Nordeng III

Solfrid Helene Lien Langmo

BioFokus-notat 2019-47

BIO
FOKUS

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag for Nordeng Fellesbeite DA kartlagt naturverdier på arealer for planlagt utvidelse av Nordeng hyttegrend, i planprogrammet omtalt som Nordeng III. Hele planområdet ble undersøkt for naturverdier og det ble her dokumentert én hevdbeinet naturtypelokalitet. Det er foretatt en kort gjennomgang av eksisterende informasjon fra området, og rapporten gir innspill til skjøtsel for den aktuelle lokaliteten, samt råd i forbindelse med den aktuelle utbyggingen.

Nøkkelord

Nordeng
Nerskogen
Rennebu kommune
Trøndelag fylke
Naturtyper
Kulturlandskap
Rødlistearter
Skjøtsel

Omslag

Nordeng Hyttegrend slik den i dag fremstår fra Nerskogveien
Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-761-1

BioFokus-notat 2019-47

Tittel

Nordeng hyttegrend, Rennebu kommune, kartlegging av naturverdier på Nordeng III

Forfattere

Solfrid Helene Lien Langmo

Dato

28. august 2019

Antall sider

14 sider

Refereres som

Langmo, S.H.L. 2019. Nordeng hyttegrend, Rennebu kommune, kartlegging av naturverdier på Nordeng III. BioFokus-notat 2019-47. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Nordeng Fellesbeite DA

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:

<https://biofokus.no/publikasjoner/>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

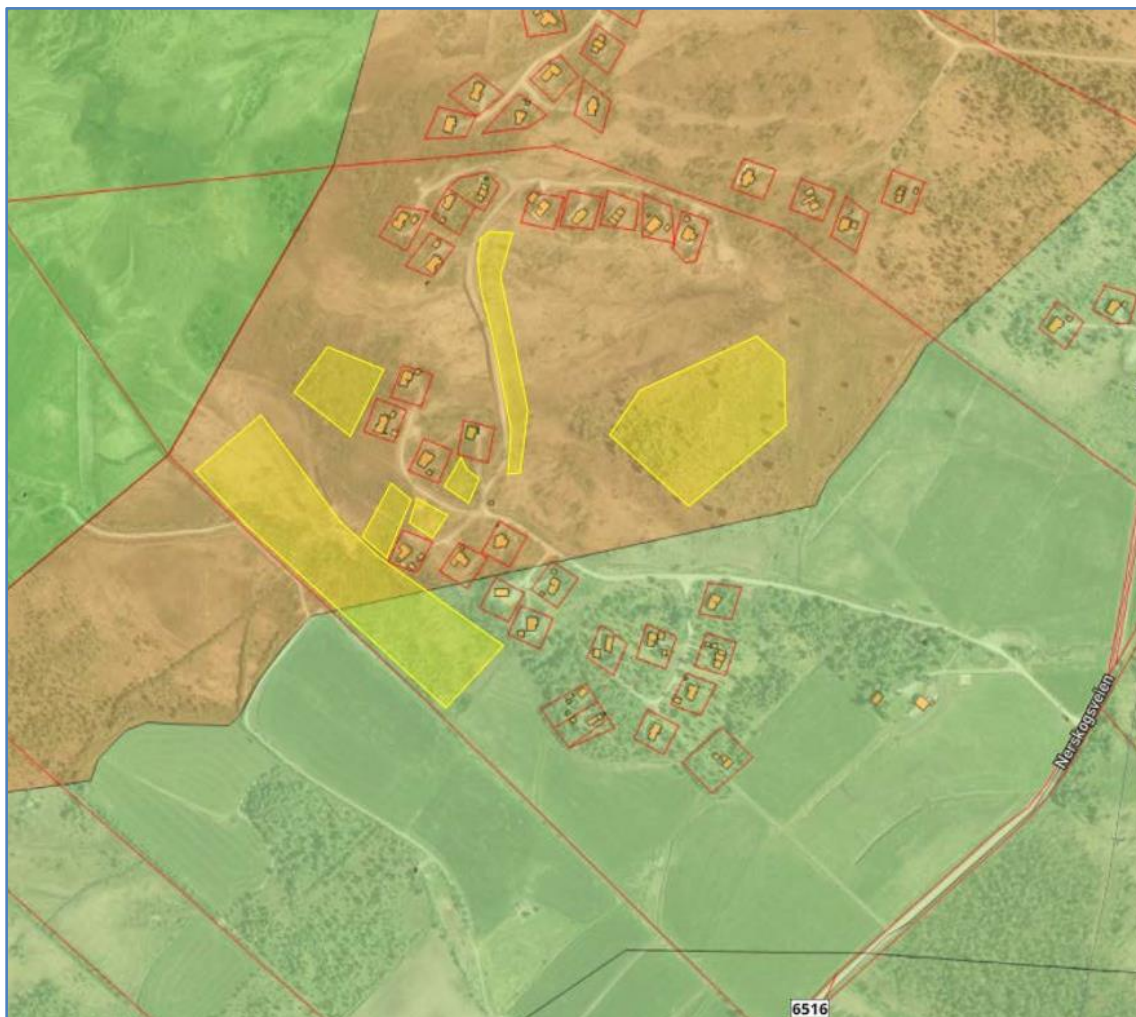
Innhold

Bakgrunn	4
Undersøkellesområdet	4
Metode	6
Naturtypekartlegging	7
Resultater	7
Lokalitetsbeskrivelse Nordeng	9
Oppsummering/konklusjon	11
Referanser	13

Bakgrunn

Det er planlagt utvidelser av Nordeng hyttegrend. På oppdrag for Nordeng Fellesbeite DA, og i samarbeid med Plankontoret, er arealer for planlagte utvidelser av hyttefeltet undersøkt med tanke på biologisk mangfold.

Hyttegrenda er allerede godt etablert med veier, strøm, vann og avløp. Det er imidlertid planer om å utvide feltet med flere hyttetomter. Disse utvidelsene er vist med gul farge i Figur 1.

Figur 1. Figuren viser de aktuelle utvidelsene av hyttefeltet slik disse er avgrenset i planinitiativ mottatt fra Plankontoret.

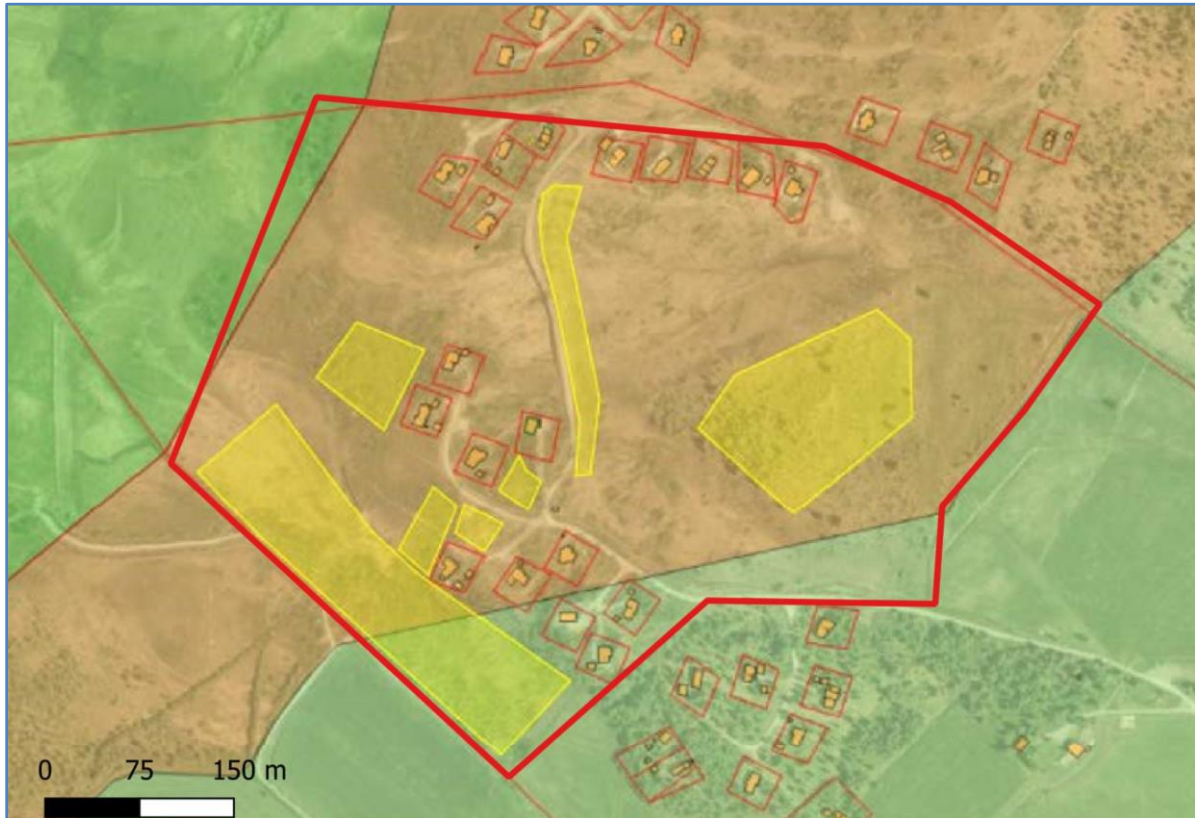
Undersøkelsesområdet

Det undersøkte området ligger vest for Granasjøen i Rennebu kommune. Innsjøen ligger i overkant av 600 moh. på Nerskogen, et område på flere mil med hyttefelt og setergrender som strekker seg fra Stamnan i Rennebu kommune og over til Vognill i Oppdal kommune. Lia vest for Granasjøen er dominert av torv i veksling med morenemasser av varierende tykkelse. Berggrunnen i området er rik, og dette kommer også til uttrykk i vegetasjonen.

Hele det undersøkte området består i stor grad av semi-naturlige naturtyper, skapt gjennom langvarig bruk av området til beiteformål, i tillegg til myr av

varierende rikhet (se fig. 4). I løpet av de siste 20-30 årene er det også bygd et betydelig antall hytter her, med tilhørende veier og parkeringsplasser.

For å fange opp eventuelle naturverdier knyttet til områdene som kan tenkes å bli berørt av den planlagte hyttebyggingen, blant annet gjennom endringer i hydrologien i myrene her, er også et større område rundt de planlagte tiltakene undersøkt. Dette er vist på Figur 2.

Figur 2. Det definerte undersøkelsesområdet er markert med rød omramming.

Fra tidligere er det ikke registrert prioriterte naturtyper etter DN Håndbok 13 innenfor det aktuelle området. Like øst for undersøkelsesområdet finnes en lokalitet med rikmyr; BN00077593 – Granasjøen vest: Varghaugkjølen øst. Denne er verdisatt til Lokalt viktig – C.

Små deler av undersøkelsesområdet ligger innenfor et område som ble kartlagt av Miljødirektoratet i 2018 (RUT2018_RAMBO_189_ST_16_Rennebu Granasjøen) etter NiN systemet. Det ble da registrert Naturtyper helt nordvest i undersøkelsesområdet. Disse er knyttet til store komplekser med rike myrtyper som strekker seg fra Granasjøen og opp mot Grønlifjellet.

Fra tidligere finnes en registrering av en rødlistet art innenfor det aktuelle undersøkelsesområdet. Dette er en registrering av hare (NT) fra 2015. Det finnes også registreringer av våtmarkstilknyttet fugl herfra, og blant annet er småspove (LC) og strandsnipe (LC) registrert som stasjonære i området. I tillegg er det et større antall registreringer av karplanter herfra med svært lav presisjon. Disse er et ledd i vegetasjonskartlegging på Nerskogen, og er utelatt i vurdering av

området.

Figur 3. Bildet er tatt fra veien opp til eksisterende hyttefelt og østover i undersøkelsesområdet. En av de eksisterende hyttene nord i området skimtes midt i bildet. Mellom fotografen og denne hytta veksler landskapet mellom rike myrtyper, beitemark og boreal hei. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Metode

Naturtyper er beskrevet i henhold til siste versjon av DN Håndbok 13 og reviderte faktaark til denne (Miljødirektoratet, 2015 og Svalheim, 2018). Lokalitetsbeskrivelser til Naturbase inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000 basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger Norsk rødliste fra 2015 (Hilmo & Henriksen, 2015), og rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018 (Artsdatabanken, 2018). Utvalgte naturtyper følger Naturmangfoldloven og Forskrift om utvalgte naturtyper (Lovdata, 2019). Forekomster fremmedarter følger fremmedartslista (Artsdatabanken, 2018).

Naturbase og Artskart er gjennomgått for å samle inn eksisterende kunnskap om området. Eventuelle tidligere registreringer av naturtypelokaliteter, rødlistearter og fremmedarter er inkludert i rapporten. Denne rapporten skal gi et godt innblikk i hvilke naturkvaliteter som finnes i området, men undersøkelsen er ikke fullstendig med tanke på arts mangfold. Konsekvensvurderinger inngår ikke som en del av oppdraget, men det er likevel gitt anbefalinger om tiltak for å sikre en ivaretagelse av påviste naturverdier.

Feltarbeidet ble utført i godt vær og gode undersøkelsesforhold den 22. august 2019. Hele området var greit tilgjengelig for undersøkelser. Undersøkelsene ble utført på en tid på året der en regner med å kunne fange opp de fleste relevante artsgrupper. Unntaket er våraspektet av karplanter som bare i noe grad ble fanget opp. Dette antas imidlertid ikke å være utslagsgivende for verdivurderingene i området.

Karplantefloraen ble viet størst oppmerksomhet ved undersøkelsene, men det ble også fokusert på sopp, lav og moser. I tillegg ble fugl og pattedyr m.m. registrert i den grad det ble observert noe av interesse. Data er digitalt innsamlet ved hjelp av ArcGIS Collector, og en del artsfunn er lagt inn i BioFokus Artsfunnbase slik at de vil fremkomme i Artskart.

Naturtypekartlegging

Kartlegging av prioriterte naturtyper er et system for å velge ut og verdivurdere biologisk viktig natur som det bør tas ekstra hensyn til i arealforvaltningen. Kartlegging av biologisk viktig natur i Norge skjer først og fremst etter DN Håndbok 13 som lister, beskriver og foreslår verdisetting av prioriterte naturtyper i Norge (Direktoratet for Naturforvaltning 2007). Håndboken ble delvis revidert i 2014 (Miljødirektoratet 2015). Vi har brukt den versjonen av håndboken som har hatt den mest oppdaterte beskrivelsen og verdivurderingen for de aktuelle naturtypene som er kartlagt i dette prosjektet. I tillegg ble noen få faktaark tilpasset NiN i 2018 (Svalheim, 2018). Dette inkluderer slåttemark, hagemark og naturbeitemark.

Kartlegging av naturtyper kan også gjøres med hjelp av det nye vegetasjons-kartleggingssystemet NiN (Natur i Norge) (Halvorsen et al. 2015). Systemet legger opp til innsamling av verdinøytrale data og naturtypene blir i utgangspunktet ikke verdivurdert med hensyn til betydning for biologisk mangfold. Systemet er hittil stort sett bare tatt i bruk av Miljødirektoratet og brukes ennå i svært liten grad i praktisk arealforvaltning.

Resultater

Ved undersøkelsen i 2019 ble det klart at allerede gjennomført vei- og hyttebygging har bidratt til fragmentering av beite- og myrområder innenfor det aktuelle området. Det er dyrket opp større områder med myr nordvest for undersøkelsesområdet, og dreneringen her påvirker vannhusholdningen i myrområdene innenfor undersøkelsesområdet negativt. Området som helhet fremstår sterkt forstyrret av disse inngrepene, og vannstrømmene i myrene er i stor grad ødelagt.

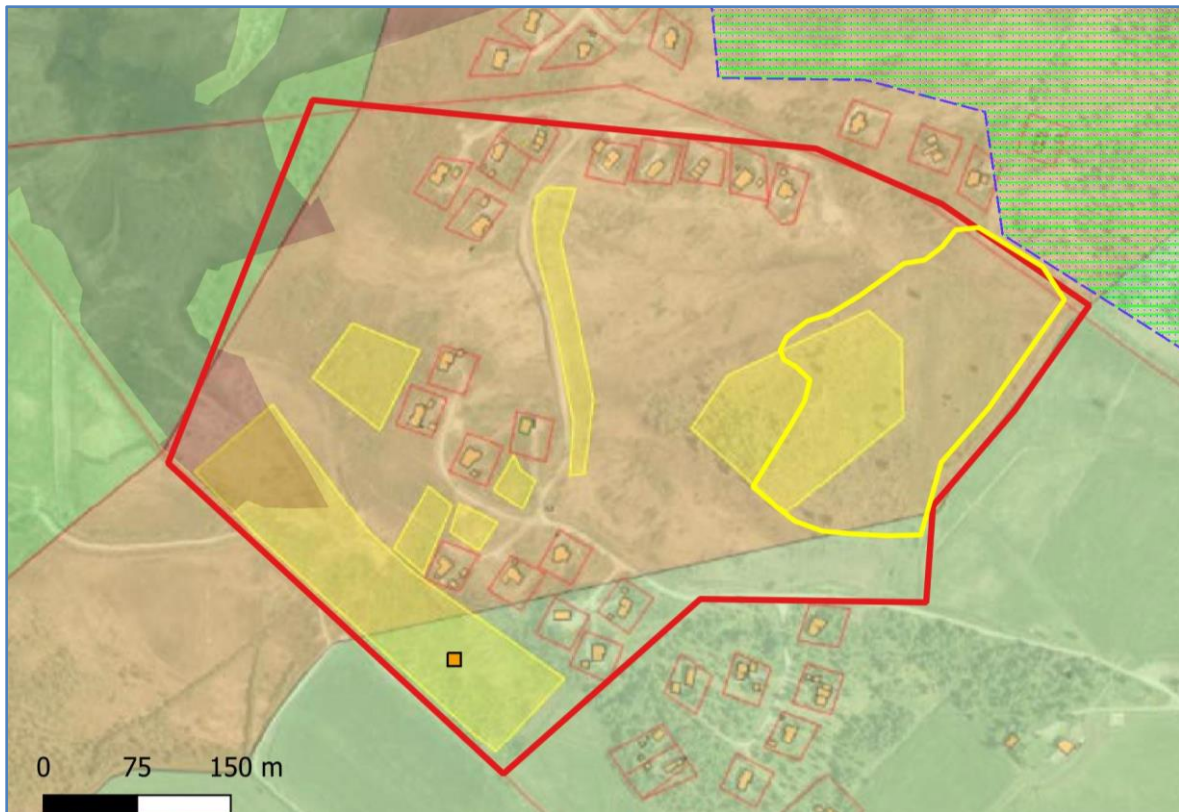
Det ble i forbindelse med undersøkelsene i 2019 ikke registrert rødlistede arter, men en prioritert naturtype, en naturbeitemark, som fikk navnet Nordeng, og er verdisatt til Lokalt viktig – C. Enga er etter NiN å regne som svakt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-20). Lokaliteten er i gjengroing, men den har fremdeles et betydelig restaureringspotensiale, samt potensiale for sjeldne og rødlistede arter av beitemarksopp. Enga er typisk for svakt kalkrike enger i

regionen, og arter som blåklomme, finnskjepp, sølvbunke, hvitmaure, gulaks og engkvein er blant de dominerende. I tillegg er det et betydelig innslag av ung bjørk og einer. I fuktige søkk forekommer arter som mjødurt, skogørkvein, vier og sneller. Resten av områdene som regnes som beitemark innenfor området, er i stor grad gjengrodd med ung til middelaldrende bjørk. Her kommer høgstaude som mjødurt, turt og tyrihjelme inn. Deler av naturbeitemarka ligger innenfor områdene som er planlagt benyttet til hyttebygging, se Figur 4.

I tilknytning til denne beitemarka, og spredt på enkelte høyder nord i området ligger mindre områder som etter NiN er å regne som boreal hei (T31). Også disse områdene har betydelig preg av gjengroing, og er ikke registrert som prioriterte naturtyper. Spredt i disse områdene står svært gamle furuer.

Myrene innenfor området er for det meste baserike, med mange arter typiske for rikmyr. Graminider som trådstarr, flaskestarr og blåtopp dominerer store områder. I tillegg ble det registrert orkideer som stortveblad og arter fra marihand-familien (ubestemt). Også jåblom, blåknapp, myrklepp, myrsauløk, sumphaukeskjepp, fjellfrøstjerne og blåknapp er vanlig. Skavgras og gulsildre ble registrert sparsomt. I bunnsjiktet dominerer myrstjernemose, sumpbroddmose og rødmakkmose i store områder. Torvmosene dominerer der det er noe fattigere. Ut fra utseendet, er det også grunn til å tro at i alle fall deler av myrarealene tidligere har vært slåttemyrer. Dette preget er imidlertid i ferd med å forsvinne på grunn av gjengroing. Etter NiN er det meste av disse å regne som temmelig til ekstremt kalkrike myrflater (V1-C-4). Enkelte mer kalkfattige partier er også å regne som sterkt intermediære til litt kalkrike myrflater (V1-C-3). De viktigste områdene med slike myrflater, ligger allerede innenfor eksisterende Naturtyper registrert i forbindelse med NiN-kartlegging i 2018 (Bakkjølen 6 - NINFP1810026953), se Figur 4.

Helt vest i området renner en bekk, og enkelte fuktighetskrevede mosearter ble registrert.

Figur 4. Kartet viser eksisterende naturtyper etter DN Håndbok 13 med grønn skravur, naturtyper etter NiN med mørk brun farge og registreringer fra Artskart som oransje punkter. Naturbeitemarka Nordeng, registrert ved undersøkelsene i 2019, er markert med gul omramming. Som en ser vil det planlagte tiltaket i noe grad påvirke naturtypen registrert etter NiN helt nordvest i det planlagte tiltaket, og også naturbeitemarka registrert i 2019.

Lokalitetsbeskrivelse Nordeng

UTM: WGS89 32V N6964076 Ø533229

Kommune: Rennebu

ID: NY i Naturbase

Areal: 34,5 daa

Naturtype: Naturbeitemark

Utforming: Svakt kalkrik eng med klart hevdpreg T32-C-20

Registreringsdato: 22.08.2019

Verdi: Lokalt viktig – C.

Feltsjekk: Solfrid Helene Lien Langmo

Innledning: Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo, BioFokus 29.08.2019, basert på eget feltarbeid den 22.08.2019. Undersøkelsene ble utført på oppdrag for Nordeng Fellesbeite DA i forbindelse med planer om utvidelse av hyttefeltet i området. Beskrivelsen er basert på nyeste versjon av faktaark for naturtypen fra DN Håndbok 13, samt at den også inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000 basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger Norsk rødliste fra 2015, rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018. Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er bedre enn 20 meter.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordøst for husene på Nordeng Fellesbeite på Nerskogen i Rennebu kommune. Den er avgrensa av dyrka mark og mer gjengrodde beiter på alle kanter. Berggrunnen er generelt rik i hele området hvor lokaliteten ligger, og løsmassene består overveiende av morenemasser. Bioklimatisk plasserer Moen (1998) området i nordboreal vegetasjonssone (NB) og på grensen mellom klart oseanisk (O2) og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (O1).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er registrert som naturbeitemark av utformingen svakt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-20). Naturtypen semi-naturlig eng, som naturbeitemark er en del av, er regnet som sårbar (VU på rødlista for naturtyper fra 2018).

Artsmangfold: Lokaliteten har typisk artssammensetning for enger i området, og arter som blåklokke, finnskjegg, sølvbunke, hvitmaure, gulaks og engkvein er blant de dominerende. I tillegg er det et betydelig innslag av ung bjørk og einer. I fuktige søkk forekommer arter som mjødurt, skogrørkvein, vier og sneller. Der bjørk dominerer, kommer lyng og høgstauder som mjødurt, turt og tyrihjelmsinn. Et par store, gamle furuer er registrert i enga. Lokaliteten har godt potensiale for beitemarksopp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er for det meste rimelig intakt, men beitetrykket er svakt, og den er i tydelig gjengroing med ung bjørk og opphopning av daugras over store deler av enga.

Skjøtsel og hensyn: Lokalitetene bevares best gjennom fjerning av lauvkratt og økning av beitetrykket. Den bør ikke gjødsles, sprøytes og jordarbeides.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av et stort verdifullt landskap med kulturpåvirkta mark som strekker seg fra Rennebu over Nerskogen og ned mot Vognill på Oppdal.

Fremmede arter: Ingen er registrert.

Verdivurdering: Etter faktaark for naturbeitemark fra 2018 oppnår lokaliteten høy vekt på areal da den er godt over 30 daa. Den oppnår middels til lav vekt på arts- og arts- og sjeldne arter, og lav til middels vekt på rødlistearter og et brukbart potensial for rødlista og sjeldne arter av beitemarksopp. Ellers oppnår den lav vekt på påvirkning og tilstand ut fra tydelig gjengroing og mangel på bruk i dag. Den oppnår samlet sett verdien Lokalt viktig – C, men verdien kan øke om beitet gjenopptas.

Figur 5. Naturbeitemarka på Nordeng er fremdeles delvis åpen. Flere storvokste furutrær finnes her. Det er positivt for biomangfold om slike spares om det bygges hytter her. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 6. Deler av lokaliteten er preget av kraftig oppslag av bjørk. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Oppsummering/konklusjon

De fleste artsgrupper, med unntak av insekter er tilstrekkelig undersøkt til å kunne danne seg et godt bilde av det aktuelle området og kunnskapsgrunnlaget vurderes å være tilstrekkelig godt og i henhold til Naturmangfoldlovens § 8 om krav til kunnskapsgrunnlaget. Naturverdiene i mye av området er begrenset på

grunn av gjengroing og allerede gjennomført hyttebygging med tilhørende infrastruktur.

De fleste områdene med beitemark er gjengrodd, eller i tydelig gjengroing med bjørk. Beitetrykket er for det meste lavt. Slike skogsbeiter er verdifulle som beiter, men da gjerne sammen med mer åpne områder. De mest åpne og verdifulle områdene, som fremdeles har potensiale for beitemarksopp er avgrenset som naturbeitemark. Skal gjengroingen stoppes, bør beitetrykket økes, og områdene ryddes for bjørkeoppslag. Mange av verdiene knyttet til tidligere beiteområder er imidlertid allerede tapt på grunn av gjengroing. Skal beitet kunne opprettholdes, er det viktig at beitedyrene sikres tilgang til områdene, og at de ikke blir hindret i forbindelse med inngjerding av hyttetomtene. Videre må beitedyrene sikres vanntilgang ved at bekken vest i området fremdeles får renne fritt.

Myrene i området er allerede fragmenterte av ulike typer inngrep og har således redusert tilstand. Skal myrene sikres en fungerende hydrologi i fremtiden, bør det tas hensyn til dette ved bygging av hytter og veier. Ytterligere svekkelse av hydrologien vil i fremtiden føre til ytterligere forringelse av verdiene knyttet til myrene her. Dette inkluderer på lang sikt overgang mot fastmark og gjengroing med bjørk.

Det er forholdsvis små områder med boreal hei innenfor området, men både på disse heiene og ute i beitemarka ble det registrert store furutrær, se Figur 7. Slike store, gamle furuer er viktige levesteder for arter fra mange artsgrupper. Om disse skal spares, er det viktig å ta vare også på et tilstrekkelig stort areal rundt treet slik at rotsystemet bevares.

Figur 7. En av de eldste furuene innenfor undersøkelsesområdet. Denne har grov sprekkebark, enkelte grove døde greiner og partier med død ved. Slike furuer er verdifulle levesteder for mange arter fra flere artsgrupper og kan med fordel stå igjen ved hyttebygging i området. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Referanser

Artsdatabanken & GBIF Norge, 2019 Artskart, internettportal for artssøk.

Artsdatabanken. 2019a. Fremmedartslista 2018. Hentet 28.08.2019 fra <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>

Artsdatabanken. 2019b. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Hentet 28.08.2019 fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

Bratli, H. Utkast av 30. apr. 2014, Upubl. Utkast til faktaark for naturtypen Naturbeitemark. Oppdatert mht. NiN 2.1, jun.2018.

Bratli, H., Halvorsen, R., Bryn, A., Arnesen, G., Bendiksen, E., Jordal, J. B. et al. 2017. Dokumentasjon av NiN versjon 2.1 tilrettelagt for praktisk naturkartlegging i målestokk 1:5000. Natur i Norge, Artikkel 8 (versjon 2.1.2).

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper -Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2.utgave 2006 (oppdatert 2007)

Direktoratet for naturforvaltning 2009. Handlingsplan for slåttemark.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge

Historiske flybilder. Lest fra <https://kart.finn.no/> 19.08.2019.

Norges geologiske undersøkelse. 2019a. Berggrunnskart N250. Hentet 28.08.2019 fra <https://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

Norges geologiske undersøkelse. 2019b. Løsmassekart N50 med symboler. Hentet 28.08.2019 fra <http://geo.ngu.no/kart/losmasse/>

Moen, A., 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss, 199 s.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>